

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

קג.

עין משפט
גד מצוה

שכיר בזמנו נשבע ונוטל אם זיוס שילא ממלאכתו תצטו נשבע שלא קיבל ונוטל שזה אחד מן הנשבעים ונוטלין האמורים במסכת שבועות (דף מד:) שתקנו לו חכמים דשקלוה לשבועה מצעל הבית ושדויה אשכיר משום דצעל הבית טרוד צפועלי וקצור שנתן

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אשכיר בזמנו נשבע ונוטל שכיר הוא דרכו רבנן שבועה עליה במשום דבעל הבית טרוד בפועלו אבל הכא שוכר מהימן בשבועה אמר רבא אמר רב נחמן והאי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא וא"ל נקיטת חמש שנין מהימן א"ל רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא וא"ל פרעתוך פלגא ה"נ דמהימן א"ל הכי השתא התם שטר לגוביינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה א"נ מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא ואו תחוק עליה אמר רב נחמן השואל אדם בטובו לעולם אמר רב מרי ברה דבת שמואל והוא דקני מוינה אמר רב מרי בריה דרב אשי ומהדר ליה קתיה אמר רבא והאי מאן דאמר ליה לחבריה אושן מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסא רפיק ואויל כל פרדיסא דאית ליה ומהדר ליה קתיה אמר רב פפא והאי מאן דאמר ליה לחבריה אושן האי גרנותא ונפלה לא בני לה גרנותא ונפלה בני לה בי גרנותא כרי ואויל כמה גרנותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני מוינה: **מתני'** המושכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית היה קטן לא יעשנו גדול לא יעשנו קטן אחד לא יעשנו שנים לא יעשנו עליהם אלא מודעת שניהם: **גמ'** היכי דמי אי דאמר ליה בית זה נפל אויל ליה אי דאמר ליה בית סתם אחד אמאי לא יעשנו שנים קטן אמאי לא יעשנו גדול אמר ריש לקיש דאמר ליה בית שאני מושכיר לך מרת ארכו כך וכך אי הכי מאי למימרא אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש דאמר ליה בית כזה אני מושכיר לך ואכתי מאי למימרא מלא צריכא דקאי אגודא דנהרא מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא קמ"ל:

הדרן עלך השואל

המקבל שדה מחבירו במקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש (א) אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין בין כך חולקין בזמורות

לחיותו ששאר בקרקע אין נוטנין לבהמות לאכול וכתיב נמי (שמות ה) לקושש קש לתבן שהיו מלקטשים צדוות הקש הנשאר שם תחת התבן כי התבן כבר הולכיהו הצעלים איש לצימו וכן אמרינן בפרק שואל (שבת דף קנ:) בשלמא קש משכחת לה במחזור אלא תבן במחזור היכי משכחת לה ובגמרא דקאמר (א) בעינא דתיבתן ארעאי הוה ליה למימר דתתקש אלא משום שרגילות הוא לעשות אשפה מן התבן ולוול השדה ולהכי קאמר דתיבתן כלומר שיהא הקש במקום הצל העשין מן התבן והא דקאמר

הדרן עלך השואל

המקבל או בארסות למחלה ולשליש ולרביעי או בחכירות כבן וכן כורים לשנה: **לחרוש** אחריו אחר הקצירה או העקירה כדי להפוך שרשים של עשבים רעים שבו וימותו ולא יחזרו וינחמו לכשתרוע: **זמורות**

נמי בעינא תיבנא התם לפי שעוקר הכל דש את הכל במוריגים ומתקרב נקרא הכל תבן: [ועי' מוספות שבת לו: ד"ה בריה:]

נקיטת חמש שנין. פר"ח לשון אחד וכן בקונטרס שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן והשטר ציד השוכר ואומר משכיר לשוכר כבר דרת ה' שנים ופריך בשטר מלוה מי נאמן לומר פרעתי פלגא ומשני הכא א"ל האי דכתבי לך שטרא

כי היכי דלא תחוק פירוש עיקר השטר נכתב בשבילי שלא תאמר לקוח הוא צידי ואין השטר צידך אלא כדי שלא תכתב לך שצוון השנים כמה היו מכל מקום עיקר השטר בשבילי נכתב שעי"ן כן יש קול שצמטתנא הוא אלכך אע"פ שהשטר צידך ולשון שני פר"ח וזה לשונו יש לאומרים שכתבו בשטר בזמן כך וכך שכרתי חזרו של פלוני עשר שנים בק' דינרים י' דינרים ככל שנה ואחר ה' שנים טוען השוכר ואמר למשכיר נקיטת שכירות חמש שנין כו' ואסיקנא דהשוכר נאמן וצבועה ומסתבצא כי האי פירושא צמטתא עכ"ל ולשון זה נראה עיקר חדא דגממנות השוכר האומר שפרע השכירות איירי נמי לעיל מיניה בסמוך ומשמע דכתיב נמי איירי (ו) ועוד דהשתא נישא טפי מה שאמר במסקנא שלא נעשה השטר לגוביינא אלא כדי שלא יחזיק השוכר לפני זה השטר ישנו ציד המשכיר: **שואל** אדם בטובו. בערוך צריך שואל מפרש צטונו צטוזה שמוחזק השואל להמשאל יכול השואל להשתמש לעולם כצלו של משאל ואין נראה: **פרדיסי רפיק** ביה כ"פ פרדיסי דאית ליה. וא"ת דאמר צריש המוכר את הבית (ב"ב דף קא:) וש ד"ה ארעמא) ארעמא תרתי משמע ואין לומר דהתם נמי אי אמר ארעאי הוה משמע כוליה כמו פרדיסי דהא אמר התם צסוף פרק (דף קט:) דיקלי יחידי ליה תרי דיקלי ותו לא וי"ל דהיינו דוקא כפי מדה דאין לנו לומר שמכר כל קרקעותיו אלא הפחות אצל צשאלה אינו מקפיד דמשאל לכל צרכו (א) ועוד י"ל דהתם יד לוקח על התחמונה שהמוכר מוחזק והכא יד המשאל על התחמונה שהשואל מוחזק וכ"ת לא מקרי שואל מוחזק כיון שסופו להחזיר ואין נראה שצונו דאמר לעיל קרקע צמקת בעליה עומדת ואפי' צסוף החדש לא דמי דדוקא קרקע שאין יכול להצניע לשמטנו מיד בעלה אזלינן בתר חזקה קמא אצל במטלטלין אזלינן בתר מאן דתופס השתא היכא דליכא חזקה קרקע כנגדה:

הדרן עלך השואל

המקבל. בתבן ובקש. אותו שנקלץ עם השבולת קרוי תבן והנשאר צארץ קרוי קש שקומין אישטובל"א כדכתיב (בראשית כד) גם תבן גם מספוח רב עמנו

ואתו ששאר בקרקע אין נוטנין לבהמות לאכול וכתיב נמי (שמות ה) לקושש קש לתבן שהיו מלקטשים צדוות הקש הנשאר שם תחת התבן כי התבן כבר הולכיהו הצעלים איש לצימו וכן אמרינן בפרק שואל (שבת דף קנ:) בשלמא קש משכחת לה במחזור אלא תבן במחזור היכי משכחת לה ובגמרא דקאמר (א) בעינא דתיבתן ארעאי הוה ליה למימר דתתקש אלא משום שרגילות הוא לעשות אשפה מן התבן ולוול השדה ולהכי קאמר דתיבתן כלומר שיהא הקש במקום הצל העשין מן התבן והא דקאמר

(א) [למן קי"א] שבוות מה: (ב) י"ל טוב ואפילו יעצין ועי' רש"י,

הגהות הב"ח

(א) במשנה לחרוש אחריה יחרוש: (ב) רש"י ד"ה שכיר וד"ה אצל הד"ה: (ג) ד"ה ומהדר וכי ובטווי הווי והאי: (ד) תוס' ד"ה נקיטת וכו' דכתיב נמי איירי הכא ועוד: (ה) ד"ה פרדיסי וכי ועוד י"ל כי וכרש המוכר [מתן] הבית דכו המוס' פירוש ה': (ו) תוס' ד"ה המקבל וכי ובגמרא דקאמר האי אמר בעינא דמימנ:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מחוק. כי צ"ע גירסת ר"ח לחוק עקב. בעל העיטור ועי' תוס' ולשון שני פר"ח כו': [ב] רש"י ד"ה והוא דקני ממי כו'. וי"ף והמב"ס מפרשים אפי' לא אהדיה אצל לא קני [ב] ממי אהדיה כלתה קנייה דמשיכה ראשונה: ומהדר ליה קפיש. וכשיפחות שלא יהא רחוי יחזיר לו שצריו דהא לכו צממנה יחזיר אלא שאלה הוא [ג] ובטווי (א) הוא והאי לאו טוב הוא: פרדיסא. סתמא: רפיק קטן. חד פרדיסא: כל דבעי אפילו [ד] גדול כלאטוביא: ואי א"ל פרדיסי. רפיק ציה כל פרדיסי דאית ליה ולא אמרינן תרי פרדיסי הוא דקאמר ליה דאפי' טובא נמי משמע: אושן. השאילני: גרנוסא. צאר מים חיים להסקות שדות: לא בני לה. אם לא לצימות ולומר עוד שאלו לי לעולם זה מעכב עליו ואומר לא השאלתיך אלא אותו ולא כשנעשה אחר: בני לה. והרי היא שאלה לו עד שישקה כל שדותיו: כי גרנוסא. אמר לו בלשון הזה השאילני כי גרנותא השאילני מקום לחפור בו צאר קאמר ליה: וכי ואויל כמה גרנוסי צארעיה. אם לא ינאל כתיב יחפור במקום אחר עד דמתרמי ליה מקום הראוי: וצריך למיקני מוינה. מעיקרא ואי לא קנה מוינה דיבורא בעלמא א"ל ומצי למהדר ציה: **מתני'** חייב להעמיד לו בית. צימי שכירותו: לא יעשנו קטן. השוכר מעכב עליו אי אפשי צבית גדול ואי אפשי צבית קטן: **גמ'** ואי דאמר ליה צים זה. אני משכיר לך: אודא ליה. הלך לו מזלו גרם ואמאי חייב להעמיד לו בית: **וליעטמד** ל"ג: מהו דסימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא. שהוא חשוב ואגודא דנהרא הוא דמתני צדיה שדרך בני אדם מקפדין צכך אצל ארכו ורחצו

קב א ב מ"י פ"א מהל' שכירות הל' ו סגן עשין 5 טו"ש"ע ח"מ ס"י פט טע"ף ב וטע"ף ג וס"י פח טע"י ג: קב ג מ"י שם פ"א הל' ג ועיין בהשגות ובמ"מ סגן שם טו"ש"ע ח"מ ס"י פח טע"ף א: קב ד מ"י שם הלכה ד טו"ש"ע שם טע"ף ב: קב ה ו מ"י פ"א מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סגן לאוין צב טו"ש"ע ח"מ ס"י שמת טע"ף ו: קב ו מ"י שם הלכה ז טו"ש"ע שם טע"ף א: קב ז מ"י שם הלכה ט ק"ז ט מ"י שם הלכה ט טו"ש"ע שם טע"ף ח: קב ח מ"י ל מ מ"י פ"ה מהלכות שכירות הלכה ז סגן עשין פט טו"ש"ע ח"מ ס"י שיד טע"ף ח: ג נמי שם הל' ו טו"ש"ע ח"מ ס"י שיד טע"ף א: בה"ה: א מ"י שם פ"ח הל' ו סגן שם טו"ש"ע ח"מ ס"י שכ טע"ף ד: ב ע מ"י שם הלכה י סגן שם טו"ש"ע ח"מ ס"י שם טע"ף ב: